

etenkin filosofeille, taloustieteilijöille ja sosiologeille — mahdollisuuden kohottaa omaa profiiliaan ja laskeutua alas nor-sunluutonista. Tämä pätee varsinkin ammattifilosofoihin, joiden harrastuksiin ei ole juuri kuulunut taloudellisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden pohtiminen. Hautamäki on hyvä esimerkki siitä, että filosofikin voi sortua taloustieteelliseen dogmatiikkaan ja suorastaan poliittiseen propagandaan.

Juha Romppanen

n & n

TERVEYDENHUOLLON TULEVAISUUS LÄÄKÄRIEN MÄÄRITTÄMÄNÄ

Kirsi Ailus, Jarkko Ihalainen,
Vesa Jormanainen, Jari Kankaanpää,
Ari Palomäki, Heikki Pärnänen:
Etiikka, laatu, valinnanvapaus.
Terveydenhuollon tulevaisuus.
Painatuskeskus, Helsinki 1993.

Nuorten Lääkärien Yhdistyksen hallituksen nimeämä projektiryhmä on arvioinut maamme terveydenhuollon lähitulevaisuuden suuntaviivoja, ennakoinut uhkia ja luonut mallin, joka ryhmän mielestä johtaisi mahdollisimman hyvään, mutta toteuttamiskelpoiseen terveydenhuoltojärjestelmään. Kirja on syntynyt projektiryhmässä esitettyjen alustusten ja käytyjen keskustelujen pohjalta. Esipuheessa todetaan, että kirjassa esitetyt ajatukset eivät silti välttämättä edusta yhdistyksen virallista kantaa. Kirjan esitettään olevan tähän asti laajin ja monipuolisin puheenvuoro aiheesta ja sen toivotaan herättävän keskustelua.

Keskustelun pohjaksi kirja sopiikin, mutta laajana ja monipuolisena sitä ei voi pitää, sillä kirjassa terveydenhuolto kapeutuu lääketieteen ja lääkäriprofession näkökulmaan. Muita mahdollisia eri tieteenalojen, ammattiryhmien tai potilaiden ja väestön näkökulmia ei nosteta esiin tai niiden merkitys jää taustatiedoksi ja tueksi ensisijaiselle lääketieteen asiantuntemukselle.

Keskustelupuheenvuoron tyyli on kirjassa selvä ja paikoitellen kriittistä lukijaa häiritsevää. Tämä näkyvä vääntäminen, joita ei yritetäkään perustella sekä lähdeviitteiden puutteellisuudessa ja epätarkkuudessa. Lähteitä käytetään paikoitellen myös kriitikkömästi yleistään. Esimerkiksi sairauskäyttäytymisen malleja kuvataan yhdysvaltalaisen teorioiden pohjalta pohtimatta niiden sovellettavuutta Suomeen, jossa terveydenhuoltojärjestelmä ja kulttuuri ovat monin tavoin erilaisia.

Etiikka kapeutuu kirjassa eettisiksi toimintasäännöiksi. Terveydenhuollon tulevaisuutta määritettäessä valintojen

perusteina ovat nämä eettiset toimintasäännöt ja objektiivisuutta korostava lääketieteellinen tieto. Asiantuntijoiden eli lääkäreiden ja potilaiden sekä poliitikkojen rooli nähdään selkeän erillisinä. Asiantuntijat tuottavat tietoa, jonka pohjalta poliitikot tekevät valinnat siitä miten palveluja tarjotaan, minkä pohjalta potilaat tekevät valinnat siitä mihin hakeutuvat hoitoon.

Kirja on mielenkiintoinen luettava, sillä se panee pohtimaan millaista arvo-maailmaa se edustaa. Pääosaltaan korostuu liberalismi, jonka pohjalta kirja tukee ajatusta lisääntyvän yksityistämisen, kilpailuttamisen ja markkinoinnin tarpeesta ja hyödyllisyydestä terveydenhuollossa. Kirja välittää kuvan terveydenhuollosta, jossa yksittäinen potilas hakee apua yksittäiseltä asiantuntijalta lääketieteellisesti määritettävissä olevaan oireeseen tai sairauteen.

Terveyden laajemmat merkitykset sekä monitieteellisen ja moniammatillisen terveyden edistämisen mahdollisuudet jäävät taustalle. Kirjassa sivutaan lyhyesti ohjelman *Terveyttä kaikille vuoteen 2000* tavoitteita ja merkitystä terveydenhuollon tulevaisuuden määrittämisessä. Lähes kaikissa artikkeleissa tämän valtakunnallisen ja kansainvälisen terveyspoliittisen ohjelman sanoma tuntuu kuitenkin unohtuneen täysin. Artikkeleissa korostuvassa näkökulmassa terveydenhuolto keskittyy lääketieteellisesti määritettävien ja priorisoitavien sairauksien hoitoon. Ehkäisevän terveydenhuollon ja laajemman terveyden edistämisen mahdollisuudet jäävät tässä mallissa taustalle.

Terveydenhuollon laadun arviointi on kirjan esittämällä tavalla mittaamista, jossa potilaan ja eri ammattilaisten kokemuksella ei ole paikkaa. Laatu on ensisijassa teknisten toimenpiteiden suorittamiseen liittyvää laatua, jota mitataan kliinisiin koeesitelmiin perustuvissa tutkimuksissa. Tutkimus on mittaamista ja tiede on objektiivista tietoa, eikä näitä arvoja juurikaan kyseenalaisteta. Tämän mittaamisen ja objektiivisen tiedon pohjalta lääkärit ohjailevat terveydenhuollon kehittämistä kirjassa esitetyn mallin mukaan.

Ajankohtaisista kysymyksistä terveydenhuollossa yksityisen ja julkisen terveydenhuollon suhde ja näiden yhteensovittamisen ongelmat, markkinoiden mahdollisuudet sekä maksujen vaikutukset palvelujen käyttöön jäävät kirjassa pohtimatta. Esimerkiksi muiden maiden terveydenhuoltojärjestelmiä kuvattaessa markkinatalouden periaatteiden tuominen Englannin terveydenhuoltoon näyttää ongelmattomalta myönteiseltä kehitykseltä, jossa ei tuoda esiin laajalti raportoitua kielteisiä kokemuksia. Kilpailuttamista pidetään tavoiteltavana, eikä kirjassa kyseenalaisteta sitä, miten kilpailu on mahdollista kun samat lääkärit toimivat sekä yksityisrittäjinä että julkisen sektorin palveluksessa.

Kirjassa esitetyssä tulevaisuuden visiossa terveydenhuoltomenot eriytetään muusta veronkannosta. Potilaalla

on vapaus valita sairausvakuutuksensa ja hoitopaikkansa. Potilaan maksama omavastuuosuus toimii niin sanottujen "turhien käyntien" karsijana, palvelut taataan sairauskohtaisesti priorisoituna ja varattomille toimeentulotukeen liitettyinä. Kirjassa ei kuitenkaan pohdita sitä miten nämä periaatteet sopivat yhteen terveystaloudellisen ohjelman (*Terveyttä kaikille vuoteen 2000*) ja hyvinvointivaltion periaatteiden kanssa. Kirjassa ei näin oteta huomioon sitä, että valinnanvapaus ja terveys merkitsevät eri asioita erilaisissa elämäntilanteissa eläville. Jos biomedisiininen tieto ja terveystaloustieteelliset kustannus-vaikuttavuus-arvioinnit määrittävät terveydenhuollon kehityksen, tapahtuu tämä puhtaasti asiantuntijoiden, erityisesti lääkäriprofession ehdoilla. Muut terveydenhuollon ammattilaiset jäävät avustajan ja potilaat passiivisen kohteen rooliin. Malli ei myöskään riittävästi ota huomioon sitä mahdollisuutta, että terveys ja terveyspalvelujen käyttö eivät aina olekaan potilaan omista vapaista valinnoista riippuvaisia.

Kirjan lopussa esitetään huoli siitä, että terveydenhuollon tulevaisuudesta käydään keskustelua monella taholla ja tasolla niin, että keskustelijat eivät löydä toisiaan eikä kokonaisuutta hahmoteta. Kirjan tekijät toivovat keskustelun jatkuvan. Kirjassa esitetyllä mallilla etenevä terveydenhuollon kehitys ei valitettavasti tunnu antavan kovinkaan suurta arvoa toisenlaisille näkökulmille. Kirja on kuitenkin hyödyllinen yhden mahdollisen näkökulman esittely.

Päivikki Koponen